

System vnitřního hodnocení kvality na vybraných vysokých školách.

Obsah:

- 1. Zdůvodnění srovnávací analýzy o vnitřním hodnocení kvality na VŠ**
- 2. Vysoké školy, které poskytly podklady o vnitřním hodnocení**
- 3. Zdůvodnění vnitřního hodnocení kvality na vysokých školách**
- 4. Souvislosti hodnotících aktivit a využití výsledků**
- 5. Závěry a doporučení**
- 6. Použité prameny**

1. Zdůvodnění srovnávací analýzy o vnitřním hodnocení kvality na VŠ.

Jedním z cílů druhé etapy projektu *Hodnocení kvality vysokých škol LS0601* bylo poskytnout srovnávací analýzu vnitřního hodnocení kvality na vysokých školách. Srovnávací analýza je součástí realizace jednoho ze stanovených cílů projektu – (3) zpracování souhrnného přehledu o systémech a metodách vnitřního hodnocení na veřejných a soukromých vysokých školách (ve spolupráci s AK) – viz www.csvs.cz - projekty.

Výchozími podklady pro zpracování studie byly zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách, výroční zprávy o činnosti, dlouhodobé záměry, rozhovory s vedoucími a dalšími pracovníky, kteří se danou problematikou zabývají a čtyři zprávy zpracované členy pracovní komise *Rady vysokých škol (RVŠ) pro kvalitu vysokých škol a její hodnocení*.

2. Vysoké školy, které poskytly podklady o vnitřním hodnocení.

Zástupci vysokých škol byli vyzváni v červnu 2006 na semináři *členů pracovní komise RVŠ pro kvalitu VŠ a její hodnocení* ke zpracování popisu systému vnitřního hodnocení kvality. Zprávy, které se staly podkladem této srovnávací analýzy, zpracovali zástupci čtyř níže uvedených vysokých škol a fakult.

Tabulka č. 1: vysoké školy, které poskytly zprávy o vnitřním hodnocení

Název školy	Název fakulty
<u>Univerzita Karlova v Praze</u>	3. Lékařská fakulta
<u>Univerzita obrany v Brně</u>	Fakulta ekonomiky a managementu
<u>Univerzita Hradec Králové</u>	Fakulta informatiky a managementu
<u>Česká zemědělská univerzita v Praze</u>	Fakulta agrobiologie, přírodních a potravinových zdrojů

3. Zdůvodnění vnitřního hodnocení kvality na vysokých školách.

Z analýzy podkladů zpracovaných zástupci zúčastněných fakult je patrný odlišný přístup k vnitřnímu hodnocení kvality na *spontánně vybraných vysokých školách*, nejen v rozsahu vykonávané činnosti, ale také v mechanismech používaných k vnitřnímu hodnocení a ve způsobu zveřejňování výsledků a jejich využití. Pro analýzu byla jednotlivým zprávám přiřazena náhodná čísla od 10 do 40, jejichž pořadí v žádném případě neodpovídá zařazení škol a fakult v tabulce č. 1.

Tabulka č. 2: realizace vnitřního hodnocení

Proces vnitřního hodnocení na vysokých školách	
<p>Důvody vnitřního hodnocení:</p> <p>10- jeden ze způsobů, jak lze obstát v konkurenci vysokých škol s dlouhou tradicí, - zajistit dobré jméno VŠ a fakulty mezi stávajícími a potenciálními studenty - udržet si možnost výběru ze studentů</p> <p>20 - potřeba vyvážené vnitřní kontroly kvality</p> <p>30- zohlednění názoru studentů na jednotlivé předměty a vyučující - bez této reflexe není možné docílit kvalitní výuky žádného předmětu</p> <p>40- již v roce 2004 zkušebně zaveden systém vnitřního hodnocení jednotlivce, akademického pracovníka - od roku 2004 dosud je na fakultě prováděno vnitřní hodnocení kvality hodnocením stanovených plánů činnosti jednotlivců, vedoucích předmětových skupin a kateder</p>	<p>Zajištění vnitřního hodnocení:</p> <p>10- jsou rozpracovány konkrétní podrobnosti naplňování tohoto rámce na fakultě v požadované struktuře dle úlohy studentů (rovnocenní partneři), kateder, vedení fakulty, akademického senátu a vědecké rady</p> <p>20- Vnitřní hodnocení kvality je vyhlášováno a schvalováno kolegiem děkana a akademickým senátem fakulty</p> <p>30- Vnitřní hodnocení kvality na vysoké škole má na starosti útvar prorektora pro pedagogickou činnost, metodicky jej zajišťuje Institut vzdělávání a poradenství (IVP) - kromě centrálně vedeného hodnocení kvality výuky se také uskutečňuje vnitřní hodnocení na fakultě, které je v patronaci pedagogického proděkana</p> <p>40 - je nezbytné přijmout tezi o vytvoření prostředí pro trvalé zlepšování procesů, zvyšování jejich účinnosti, efektivnosti a výkonnosti. To znamená vytvoření takového systému vnitřního hodnocení kvality, který je schopen zajistit vnitřní hodnocení hlavních a řídicích procesů, dále i jejich dílčích procesů, a který bude respektovat určené cíle; - vytvoření předpokladů pro zvýšení úrovně a prestiže vysoké školy se zaměřením na její propagaci, - vytvoření prostředku pro komparaci vysokých škol</p>

Společné pro všechny čtyři spontánně vybrané vysoké školy je *odůvodnění vnitřního hodnocení kvality*: m.j. vede k udržení jejich konkurenceschopnosti a možnosti výběru nejlepších uchazečů, ke zpětné vazbě mezi studenty a dalšími hodnocenými subjekty a vedením fakult. Stává se tak vhodným motivačním nástrojem pro stanovení další činnosti.

Odlišné je zajištění vnitřního hodnocení na fakultách: akademickými senáty fakult, kolegiem děkana, útvarem prorektora, Institutem vzdělávání a poradenství nebo pedagogickým proděkanem. Snaha jedné vysoké školy je vytvořit takový systém vnitřního hodnocení kvality, který by zajistil hodnocení hlavních i dílčích procesů včetně řízení a respektování určených cílů.

4. Souvislosti hodnotících aktivit a využití výsledků.

V hodnotících aktivitách a způsobu využití výsledků vnitřního hodnocení bylo zjištěno nejvíce odlišností, zejména v oblastech (modulech), které se vztahují k lidským zdrojům.

Společné je, že předmětem vnitřního hodnocení na fakultách je pedagogická činnost, výzkumná a tvůrčí činnost a činnost organizační. Četnost provádění hodnocení je zpravidla jednou, někdy dokonce dvakrát v průběhu akademického roku. Vnitřní hodnocení kvality probíhá na jednotlivých fakultách, ale také na vysoké škole jako celku. Nejčastější formou získávání hodnocení jsou dotazníkové ankety. S individuálními výsledky jsou nejdříve seznamovány hodnocené subjekty – učitelé, postupně vedoucí kateder s výsledky všech členů katedry a kolegium děkana se sumarizovanými výsledky za celou fakultu. Ty jsou samozřejmě součástí výroční zprávy.

Odlišné pojetí vnitřního hodnocení mají např. lékařské fakulty, kde vedle hodnocení pedagogů studenty, hodnotí učitelé studenty v celkovém vědomostním testu na konci jejich studia. Rovněž hodnocení přijímacího řízení z hlediska predikce studijního úspěchu přijatých studentů není obvyklé u všech vysokých škol. Ne vždy věnuje vedení vysoké školy maximální péči k vytvoření koncepčních předpokladů pro tvorbu systému vnitřního hodnocení kvality a to ve třech hlavních procesech vzdělávacím, vědecko-výzkumném a akreditačním. Ne vždy jsou výsledky využívány pro další práci s cílem zkvalitnit a obohatit výukový proces. Zkušenost s tzv. *přirazením bodové hodnoty* k jednotlivým kritériím hodnocených oblastí a podoblastí a klasifikací jednotlivce podle skutečně dosaženého stavu - ohodnocení určenou bodovou hodnotou - *je spíše negativní*. Původně měla vést k plánu osobního růstu jednotlivce a pro další regulaci činnosti na katedře nebo v rámci předmětové skupiny, bylo však zjištěno, že řada činností jednotlivce nebyla vůbec zachycena a tím nedošlo k objektivnímu hodnocení u některých jednotlivců. Negativa hodnocení spočívala v poměrně vysoké administrativní náročnosti a obtížné kontrole hodnocených výsledků.

Tabulka č. 3: využití výsledků

Proces vnitřního hodnocení na vysokých školách	
<p>Mechanismus vnitřního hodnocení:</p> <p>10 - předmětem vnitřního hodnocení na fakultě je pedagogická činnost, výzkumná a tvůrčí činnost a činnost organizační</p> <ul style="list-style-type: none"> - převážná část vnitřního hodnocení kvality se provádí průběžně, celkové vnitřní hodnocení kvality 1 x za akademický rok <p>20- hodnocení průběžných znalostí studentů pedagogy</p> <ul style="list-style-type: none"> - celkový vědomostní test studentů na konci jejich studia - průběžné hodnocení výuky studenty 1x za semestr, jak celé kurzy, tak jednotliví učitelé - hodnocení přijímacího řízení z hlediska predikce studijního úspěchu přijatých studentů - hodnocení vědecké činnosti pracovníků fakulty <p>30 - Mimo vnitřní hodnocení se uskutečňuje centrálně řízené hodnocení kvality výuky na VŠ, metodicky řízené a zpracované Institutem vzdělávání a poradenství</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vnitřní hodnocení se uskutečňuje pomocí anonymních dotazníků <p>40 - budou postupně vytvářeny podmínky pro sjednocení vnitřní hodnocení kvality činností v propojení s možným periodickým vnějším hodnocením</p> <ul style="list-style-type: none"> - hodnocení kvality činností se stane standardní součástí práce - ze strany vedení univerzity věnována maximální péče k vytvoření koncepčních předpokladů pro tvorbu systému vnitřního hodnocení kvality a to ve třech hlavních procesech vzdělávacím, vědecko-výzkumném a akreditačním - východiskem pro vnější hodnocení kvality činností fakulty bude vnitřní hodnocení a hodnocení prováděné při posuzování žádostí o akreditaci studijních programů, habilitačních řízení a řízení ke jmenování profesorem - autoevaluace prostřednictvím zadaných kritérií, jedná se o mechanismus hodnocení jednotlivce (každý akademický pracovník) podle zvolených kritérií, která byla rozčleněna do oblastí a podoblastí. Jedná se o záměr pokusit se hodnotit výkonnost jednotlivce a na základě toho provádět porovnávání - data o bodových hodnotách jsou přenášena vedoucímu předmětové skupiny a vedoucímu katedry, kteří je použijí pro formulaci a zpřesnění stanovených úkolů - v plánu osobního růstu jednotlivce a pro další regulaci činnosti na katedře nebo v rámci předmětové skupiny 	<p>Využití výsledků vnitřního hodnocení:</p> <p>10- k výsledkům mají přístup jednotliví vyučující (pouze své výsledky) a vedoucí kateder (výsledky všech členů katedry)</p> <ul style="list-style-type: none"> - při opakovaně zjištěných nedostatcích vstupuje do řešení problému i vedení fakulty - sumarizované výsledky za celou fakultu projednává kolegium děkana - jsou samozřejmou součástí výroční zprávy fakulty <p>20- výsledky evaluace dostávají k dispozici jednotliví vedoucí modulů a ústavů</p> <ul style="list-style-type: none"> -po projednání a schválení akademickým senátem fakulty jsou výsledky kvantitativní části evaluace v omezeném rozsahu zveřejněny na internetu, tak, aby nedošlo k porušení principu formativní evaluace (bez negativních hodnocení jednotlivých učitelů) - vnitřní hodnocení fakulty je významným zdrojem pro zpracování výroční zprávy - nejpoblárnější a nejrozsáhleji využívanou složkou vnitřního hodnocení je průběžné hodnocení výuky studenty - výstupní data se dostávají k příslušným zodpovědným pedagogům a ti navrhnou (pokud je třeba) opatření k nápravě. Jejich návrhy pak posuzuje děkan a Akademický senát. Nakonec jsou výsledky zveřejněny. - rovněž hodnocení přijímacího řízení z hlediska predikce úspěšnosti přijatých studentů je rutinně využíváno, ovšem jen úzkým okruhem pracovníků, jimž je přijímací řízení na fakultě svěřeno <p>30- vyučující a garanti předmětů jsou s výsledky pravidelně seznamováni, v případě nutnosti řeší situaci vedoucí kateder</p> <ul style="list-style-type: none"> -výsledky jsou využívány pro další práci s cílem zkvalitnit a obohatit výukový proces <p>40 - zveřejňování výsledků hodnocení vytvoří jeden z prvků konkurenčního pracovního prostředí na fakultě</p> <ul style="list-style-type: none"> - Výsledky vnitřního hodnocení jsou využívány pro účely zpracování výročních zpráv o činnosti - zlepšování podkladů poskytovaných pro akreditační systém

5. Závěr a doporučení.

Vzhledem k tomu, že se jedná o kvalitativní analýzu dat získaných spontánním výběrem, nelze závěrů využít pro další zobecnění, protože **zkoumaný soubor není reprezentativní** pro základní soubor vysokých škol v České republice.

Získané informace jsou však poměrně podrobnou sondou do současného stavu, který lze vysledovat v oblasti vnitřního hodnocení na vysokých školách. Vyplynuly z nich následující **závěry**:

- Přístup k vnitřnímu hodnocení se na vysokých školách liší – v rozsahu hodnocených činností, v hodnocených subjektech i ve způsobu samotné realizace a využití výsledků hodnocení
- Školy vyjadřují potřebu vyvážené vnitřní kontroly kvality
- Vnitřní hodnocení kvality může vést ke zvýšení konkurenceschopnosti škol
- Bodové hodnocení vykazuje málo objektivitu a velkou administrativní náročnost
- Nejrozsáhleji používanou součástí vnitřního hodnocení kvality je průběžné hodnocení výuky studenty.

A doporučení:

- Představa vedení fakult je zdokonalit systém vnitřního hodnocení kvality tak, že bude jednotný v rámci celé vysoké školy **(10)**
- hodnocení kvality činností je standardní součástí práce **(40)**
- výsledky vnitřního hodnocení kvality jsou samozřejmou součástí výroční zprávy **(10)**
- výsledky jsou využívány pro další práci s cílem zkvalitnit a obohatit výukový proces **(30)**
- ke zveřejnění výsledků dochází tak, aby nebyl porušen princip ochrany osobních dat **(20)**

6. Použité prameny

- 1) AULA, zvláštní číslo, 2005
- 2) Bednář, M.: *Popis systému vnitřního hodnocení kvality na 3. Lékařské fakultě UK*, Praha, 2006
- 3) Lachman, J., Langrová, I.: *Systém vnitřního hodnocení na Fakultě agrobiologie, přírodních a potravinových zdrojů České zemědělské univerzity v Praze*, 2006
- 4) Mohelská, H.: *Vnitřní systém hodnocení kvality fakulty informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové*, 2006
- 5) Vyleťal, P.: *Studie vnitřního hodnocení*, Brno, 2006
- 6) Hendl, J.: *Kvalitativní výzkum*, Praha, Portál, 404 s. 2005
- 7) Silverman, D.: *Ako robiť kvalitatívny výskum*, Bratislava, Ikar, 327 s., 2005
- 8) Vodáková, A. a kol., *Sociologický slovník*, Praha, Univerzita Karlova, vydavatelství Karolinum, 1966, ISBN 80-7184-164-1 (1. a 2. svazek)